

อิทธิพลของอัตลักษณ์ท้องถิ่นและศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก
ผ่านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบสร้างสรรค์ของชุมชนริมแม่น้ำเจ้าพระยาในจังหวัดปทุมธานี
The Influence of Local Identity and Tourism Potential on Grassroots Economic
Development Through Creative Cultural Tourism Along the Chao Phraya River
Communities in Pathum Thani Province

ณัฐ รวีโรจน์วรกุล¹, ไกรฤกษ์ คล้ายสีแก้ว^{2*}, อัจฉรา ทิวะสิงห์³ และจินัสมา ศรีหิรัญ⁴

Nutth Raweerojworakul¹, Krairerk Klaysikaew^{2*}, Atchira Tiwasing³ and Jenasama Srihirun⁴

^{1,2*,3,4}อาจารย์ สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

^{1,2*,3,4}Lecturers from Department of Tourism and Hospitality the Faculty of Liberal Arts

Rajamangala University of Technology Thanyaburi

*Corresponding Author Email: krairerk_k@mutt.ac.th

Received: 25 May 2026 Revised: 21 June 2026 Accepted: 2 July 2026

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาอิทธิพลของอัตลักษณ์ท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากด้วยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบสร้างสรรค์ของชุมชนริมแม่น้ำเจ้าพระยาในจังหวัดปทุมธานี และ 2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากด้วยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบสร้างสรรค์ของชุมชนริมแม่น้ำเจ้าพระยาในจังหวัดปทุมธานี เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ มีเครื่องมือการวิจัย คือ แบบสอบถาม โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวที่เคยเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดปทุมธานี จำนวน 400 คน ที่มาจากสูตรตารางของของ Krejcie and Morgan (1970) แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า 1) อัตลักษณ์ท้องถิ่นส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากด้วยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบสร้างสรรค์ ได้แก่ ด้านประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรม ($\beta = 0.468$) รองลงมา คือ ด้านวิถีชีวิต วัฒนธรรมและประเพณี ($\beta = 0.351$) และด้านภูมิทัศน์และสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม ($\beta = 0.142$) และ 2) ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากด้วยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบสร้างสรรค์ ได้แก่ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ($\beta = 0.419$) รองลงมา คือ ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ($\beta = 0.306$) ด้านการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยว ($\beta = 0.222$) และด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว ($\beta = 0.128$) ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า การบูรณาการอัตลักษณ์ท้องถิ่นร่วมกับการพัฒนากิจกรรมและประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ มีบทบาทสำคัญในการยกระดับมูลค่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และเอื้อต่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืนในระดับชุมชน

คำสำคัญ: อัตลักษณ์ท้องถิ่น, ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว, การพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก

Abstract

This research consists purposes were 1. to Investigate the influence of local identity on grassroots economic development through creative cultural tourism in communities along the Chao Phraya River in Pathum Thani Province and 2. to Investigate the influence of tourism destination potential on grassroots economic development through creative cultural tourism in communities along the Chao Phraya River in Pathum Thani Province. This study employed a quantitative research design. The research instrument was a questionnaire. The sample consisted of 400 tourists who had previously visited tourist attractions in Pathum Thani Province, with the sample size determined using the table of Krejcie and Morgan (1970). Data collected from the questionnaire were analyzed using descriptive statistics, namely percentage, mean and standard deviation, together with Pearson's correlation coefficient and multiple regression analysis. The findings indicate that 1) local identity plays a significant role in supporting grassroots economic development, with historical and architectural characteristics emerging as the strongest factor ($\beta = 0.468$), followed by local ways of life, culture and traditions ($\beta = 0.351$) and the cultural landscape ($\beta = 0.142$) and 2) In addition, tourism potential was also found to be influential, particularly in terms of tourism activities ($\beta = 0.419$), followed by tourism attractions ($\beta = 0.306$), program arrangement ($\beta = 0.222$), and service quality ($\beta = 0.128$). The results suggest that strengthening local identity alongside the development of engaging tourism activities and experiences can enhance the value of creative cultural tourism and contribute to more sustainable economic outcomes at the community level.

Keywords: Local Identity, Tourist Attraction Potential, Grassroots Economic Development

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจทั้งระดับประเทศและระดับชุมชน โดยมีบทบาทในการส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากผ่านการสร้างรายได้และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนจากการใช้ทรัพยากรและอัตลักษณ์ท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกัน แนวโน้มการท่องเที่ยวในปัจจุบันได้เปลี่ยนจากการบริโภคแหล่งท่องเที่ยวแบบเชิงรับไปสู่การแสวงหาประสบการณ์ที่มีความหมายและการมีส่วนร่วมกับพื้นที่มากยิ่งขึ้น ส่งผลให้แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบสร้างสรรค์ (Creative Cultural Tourism) ได้รับความสนใจเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วม เรียนรู้ และสัมผัสอัตลักษณ์ของชุมชนอย่างลึกซึ้ง กรมพัฒนาธุรกิจการค้าเผยว่าธุรกิจท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ มีแนวโน้มเติบโต ปัจจุบันประเทศไทยมีนิติบุคคลที่ดำเนินธุรกิจท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์รวม 13,691 ราย มูลค่าทุนจดทะเบียนจำนวน 55,447 ล้านบาท

บาท (Commerce News Agency, 2568) นอกจากนี้ รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ยังมีส่วนสำคัญในการสร้างรายได้ใหม่และการพัฒนาที่ยั่งยืน (Duxbury et al., 2021)

อัตลักษณ์ท้องถิ่นถือเป็นปัจจัยสำคัญที่สะท้อนความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นด้านประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี อาหาร ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงภูมิทัศน์และสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้ล้วนมีบทบาทในการสร้างความโดดเด่นให้กับแหล่งท่องเที่ยว การสร้างตัวตนของชุมชนและมีอัตลักษณ์เฉพาะเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้เกิดรายได้ (พระครูใบฎีกาวิชาญ วิสุทโธ และคณะ, 2565) ขณะเดียวกันศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว ก็มีผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวทางน้ำและวิถีชีวิตริมแม่น้ำเจ้าพระยาที่จะช่วยสร้างประสบการณ์ที่แตกต่าง (สุภรณ์ อัตถาวงศ์ และคณะ, 2564)

จังหวัดปทุมธานีมีผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GPP) หลักมาจากภาคอุตสาหกรรม ในปี 2567 คิดเป็นสัดส่วนถึง 50.2% ตามมาด้วยภาคบริการ 48.4% (สำนักงานสถิติจังหวัดปทุมธานี, 2569) มีรายได้จากการท่องเที่ยวอยู่ที่ 5,649 ล้านบาท (สำนักงานสถิติจังหวัดปทุมธานี, 2568) จังหวัดปทุมธานีถูกจัดอยู่ในกลุ่มท่องเที่ยวเมืองหลัก มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสูง โดยเฉพาะพื้นที่ชุมชนริมแม่น้ำเจ้าพระยาที่เป็นแหล่งรวมมรดกทางวัฒนธรรม วิถีชีวิตของชุมชนไทยมอญโบราณ วัดเก่าแก่ สถาปัตยกรรมริมน้ำ วัฒนธรรมอาหาร ตลาดชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว อีกทั้งแม่น้ำเจ้าพระยายังเป็นเส้นทางประวัติศาสตร์และเส้นทางคมนาคมที่เชื่อมโยงชุมชนสำคัญในจังหวัดปทุมธานีมาอย่างยาวนาน สะท้อนอัตลักษณ์เฉพาะของพื้นที่ จนกลายเป็นทุนทางวัฒนธรรมที่มีศักยภาพต่อการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้อย่างโดดเด่น จังหวัดปทุมธานีได้มีโครงการพัฒนาศักยภาพและยกระดับการท่องเที่ยวจังหวัดปทุมธานี ภายใต้แนวคิด “พัฒนาการท่องเที่ยวทางสายน้ำและวัฒนธรรม (Cultural and River)” เพื่อขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม และสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน โดยใช้แม่น้ำเจ้าพระยาเป็นแกนกลางในการเชื่อมโยงวัด ชุมชน ตลาด และแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม เพื่อยกระดับจังหวัดสู่จุดหมายปลายทางด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและวิถีชุมชน (ผู้จัดการออนไลน์, 2569)

แต่ภาพรวมของรายได้จากการท่องเที่ยวของจังหวัด พบว่ายังมีมูลค่าน้อยกว่าจังหวัดนนทบุรีซึ่งเป็นจังหวัดใกล้เคียงและมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่คล้ายกัน อีกทั้งยังอยู่ในกลุ่มท่องเที่ยวเมืองหลักเหมือนกัน โดยรายได้จากการท่องเที่ยวของจังหวัดนนทบุรีในปี 2567 อยู่ที่ 6,842 ล้านบาท (สำนักงานสถิติจังหวัดปทุมธานี, 2568) ถึงแม้พื้นที่จะมีทรัพยากรทางวัฒนธรรมและศักยภาพด้านการท่องเที่ยวจำนวนมาก แต่การสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจและการกระจายรายได้สู่ชุมชนยังไม่สามารถเกิดขึ้นได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบสร้างสรรค์และการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่อย่างเป็นระบบ (จิตรลดา ตรีสาร และกฤษดา เขียววัฒนสุข, 2565) ซึ่งเห็นว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและการมีส่วนร่วมของชุมชนมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับท้องถิ่นอย่างมีนัยสำคัญ โดยทรัพยากรทางวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ท้องถิ่นเป็นปัจจัยหลักในการกำหนดทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน (Sumarsono et al., 2024) และส่งผลโดยตรงต่อการสร้างเศรษฐกิจที่ยั่งยืนในระดับรากหญ้า

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาอิทธิพลของอัตลักษณ์ท้องถิ่นและศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากด้วยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบสร้างสรรค์ของชุมชนริมแม่น้ำเจ้าพระยาในจังหวัดปทุมธานี เพื่อให้เข้าใจถึงอิทธิพลที่สำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่อย่างแท้จริง ผลการวิจัยที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งในส่วนของผู้กำหนดนโยบายและชุมชนท้องถิ่น ในการจัดการวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ รวมถึงยกระดับการบริหารจัดการอัตลักษณ์ท้องถิ่นเพื่อสร้างมูลค่าใหม่ผ่านกลไกเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ซึ่งจะช่วยรักษาจิตวิญญาณของชุมชนควบคู่ไปกับการสร้างรายได้ที่ยั่งยืนในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาอิทธิพลของอัตลักษณ์ท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากด้วยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบสร้างสรรค์ของชุมชนริมแม่น้ำเจ้าพระยาในจังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากด้วยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบสร้างสรรค์ของชุมชนริมแม่น้ำเจ้าพระยาในจังหวัดปทุมธานี

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดอัตลักษณ์ท้องถิ่น

อัตลักษณ์ท้องถิ่น มีลักษณะเป็นพลวัตที่ไม่หยุดนิ่ง โดยไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแค่การอนุรักษ์ของเก่า แต่เป็นการนำทุนวัฒนธรรมมาพัฒนาเป็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม, 2565) อัตลักษณ์ท้องถิ่นเป็นสิ่งที่เกิดจากรากเหง้าหรือวัฒนธรรมทางสังคมที่ถูกหล่อหลอมให้เกิดขึ้นมาและใช้ในการยึดเป็นภูมิปัญญา ขนบธรรมเนียมประเพณีในการปฏิบัติในสังคม นั้น ๆ อันเป็นลักษณะเฉพาะกลุ่มชุมชนที่สามารถสะท้อนออกมาในรูปแบบภูมิปัญญาท้องถิ่น นอกจากนั้นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและทรัพยากรท้องถิ่นยังเป็นปัจจัยกำหนดหลักของการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นผ่านการท่องเที่ยว (Sumarsono et al., 2024) ซึ่งสอดคล้องกับ พระครูใบฎีกาวิหาญ วิสุทโธ (ทรงราชย์) และภักดี โพธิ์สิงห์ (2565) กล่าวว่า การสร้างอัตลักษณ์เฉพาะตัวของท้องถิ่นเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างตัวตนของชุมชนให้มีลักษณะเด่นเฉพาะตัวเกิดความแปลกใหม่ และควมมีอัตลักษณ์ท้องถิ่นมาสร้างมูลค่าเพื่อให้เกิดรายได้ที่ยั่งยืน อีกทั้งการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวโดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ชุมชน สามารถเพิ่มศักยภาพการแข่งขันและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวได้ (Jujia et al., 2025) สอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบว่า การสร้างอัตลักษณ์และผลิตภัณฑ์ชุมชนจากทุนทางวัฒนธรรมยังมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (ธนิดา จอมยิ้ม และคณะ, 2567) อย่างไรก็ตาม การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากด้วยนวัตกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเชิงวัฒนธรรม มีการจัดรูปแบบการท่องเที่ยวของพื้นที่เน้นการท่องเที่ยวโดยชุมชนผ่านอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม เช่น สถาปัตยกรรมบ้านไม้เก่า วัฒนธรรมอาหารไทย-จีน การแสดงดนตรีจีน และกิจกรรมตามประเพณี (นิพล เชื้อเมืองพาน, 2569)

จากข้อมูลวิจัยข้างต้น ทำให้รู้ว่าอัตลักษณ์ท้องถิ่นคือลักษณะเฉพาะที่สะท้อนความเป็นตัวตนของชุมชนหรือพื้นที่ โดยสามารถจัดแบ่งองค์ประกอบที่สำคัญออกได้เป็น 4 ด้าน คือ 1) ด้านวิถีชีวิต วัฒนธรรมและประเพณี 2) ด้านประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรม 3) ด้านอาหารและภูมิปัญญาท้องถิ่น และ 4) ด้านภูมิทัศน์และสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม

2. แนวคิดศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว

ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว คือ ความสามารถของพื้นที่ในการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวร่วมกับการบริหาร โดยให้ความสำคัญทั้งด้านทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว การจัดการพื้นที่ การมีส่วนร่วมของชุมชน และผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคม ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวไม่ได้หมายถึงเพียงความสวยงามของสถานที่ท่องเที่ยว หรือจำนวนทรัพยากรที่มีอยู่ แต่รวมถึง ความพร้อมของพื้นที่ในการรองรับและบริหารจัดการการท่องเที่ยว ภายใต้ความสมดุลระหว่างนักท่องเที่ยว ชุมชน และสิ่งแวดล้อม ซึ่งล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืน (Furuya and Semba, 2025) สอดคล้องกับตรชนี เอมพันธุ์ (2562) ที่นิยามศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว คือความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวผ่านองค์ประกอบการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ที่สามารถรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยทำให้แหล่งท่องเที่ยวเกิดความน่าสนใจ ภายใต้ความเหมาะสมในการใช้ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน นำไปสู่การกระจายรายได้สู่เศรษฐกิจฐานราก (Duxbury, Bakas, Vinagre de Castro, & Silva, 2021) อีกทั้ง กิจกรรมการท่องเที่ยวมีอิทธิพลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (นิพล เชื้อเมืองพาน, 2569; ประสารโชค ฐานะนุติ และชนัด เผ่าพันธุ์ดี, 2565; พันยา เขียวบุญจันทร์ และคณะ, 2567) การวิจัยของ Maráková & Očkaik (2026); Mammadova & Abdullayev (2025) พบว่า สิ่งดึงดูดใจของทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมีผลต่อความสามารถในการแข่งขันของแหล่งท่องเที่ยว สอดคล้องกับจิตรลดา ตรีสาร และกฤษฎา เขียววัฒนสุข (2565) ที่กล่าวว่า ความดึงดูดของแหล่งท่องเที่ยว คือ ศักยภาพการท่องเที่ยวที่สำคัญที่สุด ซึ่งเป็นจุดแข็งของการท่องเที่ยวจังหวัดปทุมธานีเกิดจากแหล่งท่องเที่ยวที่มีความน่าสนใจ มีการคมนาคมที่สะดวก ถือเป็นทุนทางการท่องเที่ยวที่สำคัญ ในขณะที่โปรแกรมการท่องเที่ยวที่ออกแบบประสบการณ์ท่องเที่ยวแบบบูรณาการนั้น เป็นกลไกสำคัญในการยกระดับมูลค่าทางเศรษฐกิจของชุมชน (Liang et al., 2023; Yin et al., 2024) นอกจากนั้น Wang et al. (2024) พบว่า คุณภาพการบริการจะเป็นตัวช่วยยกระดับความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว และงานวิจัยของ อดิณญา อินพุ่ม (2564) ที่พบว่า การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้านการให้การต้อนรับ ด้านการคมนาคม ขนส่ง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก สิ่งแวดล้อมของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

3. แนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก

ธรรมพร ตันตรา และคณะ (2565) ให้นิยามว่า การพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก หมายถึง กระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจในระดับชุมชน โดยอาศัยทุนทางสังคม ทรัพยากรท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน ทั้งในมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และสวัสดิการชุมชน ซึ่งการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากไม่ใช่เพียงการเพิ่มรายได้ของประชาชนเท่านั้น แต่เป็นการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม การพึ่งพาตนเอง และการเชื่อมโยงเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและสร้างความมั่นคงทางสังคมในระยะยาว ซึ่งการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากเป็นแนวทางสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจของชุมชน โดยมุ่งเน้นการใช้ศักยภาพของทรัพยากรท้องถิ่น ภูมิปัญญาชุมชน และความคิดสร้างสรรค์ เพื่อสร้างรายได้ กระจายโอกาสทางเศรษฐกิจ และลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ทั้งนี้ แนวคิดเศรษฐกิจฐานรากไม่ได้มุ่งเพียงการเพิ่มรายได้ในระดับชุมชนเท่านั้น แต่ยังเชื่อมโยงกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต การพึ่งพาตนเอง และการพัฒนาอย่างยั่งยืนในระยะยาว (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์, 2568)

4. แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้นำเอาการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากมาเป็นกลไกในการขับเคลื่อน มิใช่เพียงการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในพื้นที่เท่านั้น แต่คือกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ระบบเศรษฐกิจชุมชนผ่านการยกระดับทุนวัฒนธรรมสู่ห่วงโซ่มูลค่าใหม่ (นฤเบศ สิงห์คะนน, 2566; หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาพื้นที่, 2565; ณัฐชา ลีปัญญาพร และปริญญา หุ่นโพลี, 2564) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการเรียนรู้และสัมผัสคุณค่าทางวัฒนธรรม วิถีชีวิต ประเพณี ภูมิปัญญา และอัตลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่น โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมควบคู่กับการสร้างรายได้และพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนอย่างยั่งยืน อีกทั้งยังช่วยสร้างความเข้าใจและความเคารพในความหลากหลายทางวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่ (ปรียวรรณ สุวรรณสุนัย, 2568) นอกจากนี้ วัชร เวียงกุล และพุทธศักดิ์ กำจร (2569) ได้อธิบายว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการเรียนรู้และสัมผัสอัตลักษณ์ วิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณี และมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนหรือท้องถิ่น ทั้งในรูปแบบที่จับต้องได้ เช่น โบราณสถาน พิพิธภัณฑ์ และสถาปัตยกรรม รวมถึงวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ เช่น ภาษา ความเชื่อ พิธีกรรม ดนตรี และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไม่ได้มุ่งเพียงการเยี่ยมชมสถานที่ แต่ยังเน้นการสร้างประสบการณ์เรียนรู้และความเข้าใจต่อความหลากหลายทางสังคมและวัฒนธรรม อันนำไปสู่การอนุรักษ์คุณค่าทางวัฒนธรรมและการสร้างความภาคภูมิใจให้กับชุมชนท้องถิ่น นอกจากนี้ แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์ยังเป็นการต่อยอดจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบดั้งเดิม โดยมุ่งเน้นให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์และกิจกรรมเชิงปฏิบัติ (Workshop) ร่วมกับชุมชน เพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรงและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักท่องเที่ยวกับคนในพื้นที่การพัฒนาการท่องเที่ยวในลักษณะดังกล่าวจึงช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับทรัพยากรทางวัฒนธรรม สร้างอัตลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวของท้องถิ่น และส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนควบคู่กับการอนุรักษ์วัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. **กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย** ได้แก่ นักท่องเที่ยวคนไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมริมแม่น้ำเจ้าพระยา ในเขตอำเภอเมือง และอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) จากนักท่องเที่ยวคนไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมริมแม่น้ำเจ้าพระยา ในเขตอำเภอเมือง และอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี เนื่องจากผู้วิจัยไม่ทราบจำนวนที่แน่นอนของประชากรกลุ่มนี้ จึงเลือกใช้จำนวนกลุ่มตัวอย่างจากการคำนวณ โดยใช้สูตรคำนวณแบบไม่ทราบจำนวนประชากรของ Krejcie & Morgan (1970) โดยใช้ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 และความคลาดเคลื่อนในการเลือกตัวอย่างร้อยละ 5 จะได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เท่ากับ 385 และเพื่อความสะดวกผู้วิจัยจึงกำหนดให้กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยมีจำนวนเท่ากับ 400 คน

2. **เครื่องมือในการวิจัย** ได้แก่ แบบสอบถาม โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ทดสอบคุณภาพแบบสอบถามได้ค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00 ซึ่งทุกข้อผ่านเกณฑ์ ผู้วิจัยทำการทดลองใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างเบื้องต้น 30 คน และคำนวณค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยสูตร Cronbach's Alpha พบว่าค่าความเชื่อมั่นของแต่ละด้านอยู่ระหว่าง 0.911-0.977 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ศึกษาจากเอกสารวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และจัดทำแบบสอบถาม เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูลแบบสอบถามกับนักท่องเที่ยวด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

4.1 สถิติเชิงพรรณนา ใช้เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุสถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ความถี่ในการเดินทางท่องเที่ยวต่อปี และช่องทางการรับทราบข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว โดยใช้ค่าความถี่ และค่าร้อยละ วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับอัตลักษณ์ท้องถิ่น ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว และการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากด้วย การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบสร้างสรรค์ โดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 สถิติเชิงอนุมาน ประกอบด้วย 1) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเกี่ยวกับอัตลักษณ์ท้องถิ่น และศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากด้วยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบสร้างสรรค์ของชุมชนริมแม่น้ำเจ้าพระยาในจังหวัดปทุมธานี โดยการใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation) โดยมีเกณฑ์การแปลผล ขนาดของความสัมพันธ์บาร์ทซ์ (Bartz) ดังนี้ 0.81-1.00 สูงมาก 0.61-0.80 สูง 0.41-0.60 ปานกลาง 0.21-0.40 ต่ำ 0.00-0.20 ต่ำมาก และ 2) วิเคราะห์อำนาจการทำนายระหว่างอัตลักษณ์ท้องถิ่น และศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากด้วยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบสร้างสรรค์ของชุมชนริมแม่น้ำเจ้าพระยาในจังหวัดปทุมธานี ด้วยการวิเคราะห์การถดถอย พหุคูณแบบปกติ (Enter Multiple Regression Analysis) โดยใช้ตัวแปรทุกตัวร่วมกัน จากนั้นจึงทำนายการวิเคราะห์การถดถอย พหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ทั้งนี้ต้องพิจารณาว่า Variance Inflation Factor (VIF) ควรมีค่าน้อยกว่า 10 ค่า Tolerance ควรมากกว่า 0.10 ซึ่งจะแสดงว่า ความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระไม่ถึงขั้นที่ก่อให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระหรือ Multicollinearity รวมถึงพิจารณาว่า Durbin-Watson ซึ่งควรอยู่ในช่วง 1.5-2.5 อันแสดงถึงความคลาดเคลื่อนเป็นอิสระต่อกันคือไม่เกิด Autocorrelation จึงจะสรุปได้ว่า สามารถใช้ตัวแปรอิสระทุกตัวในการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นแบบพหุได้

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ

ผลการวิจัย

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. การศึกษาอิทธิพลของอัตลักษณ์ท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากด้วยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบสร้างสรรค์ของชุมชนริมแม่น้ำเจ้าพระยาในจังหวัดปทุมธานี

ผลการวิจัยพบว่า อัตลักษณ์ท้องถิ่นของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบสร้างสรรค์ของชุมชนริมแม่น้ำเจ้าพระยาในจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นเกี่ยวกับอัตลักษณ์ท้องถิ่นของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบสร้างสรรค์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.84$, S.D.=0.59) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านวิถีชีวิต วัฒนธรรมและประเพณี ($\bar{x} = 3.84$, S.D.=0.59) ด้านภูมิทัศน์และสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม ($\bar{x} = 3.84$, S.D.=0.67) ด้านอาหารและภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\bar{x} = 3.81$, S.D.=0.64) และด้านประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรม ($\bar{x} = 3.80$, S.D.=0.66)

2. ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบสร้างสรรค์ของชุมชนริมแม่น้ำเจ้าพระยาในจังหวัดปทุมธานี

ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบสร้างสรรค์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.02$, S.D.=0.43) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{x} = 4.17$, S.D.=0.39) รองลงมา คือ ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{x} = 4.09$, S.D.=0.44) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ($\bar{x} = 4.08$, S.D.=0.45) ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ($\bar{x} = 4.00$, S.D.=0.67) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ($\bar{x} = 3.93$, S.D.=0.56) และด้านการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยว ($\bar{x} = 3.87$, S.D.=0.56) ตามลำดับ

3. อิทธิพลของอัตลักษณ์ท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากด้วยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบสร้างสรรค์ของชุมชนริมแม่น้ำเจ้าพระยาในจังหวัดปทุมธานี

ผลการวิจัยพบว่า ค่าความสัมพันธ์ระหว่างอัตลักษณ์ท้องถิ่นกับการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากด้วยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบสร้างสรรค์ของชุมชนริมแม่น้ำเจ้าพระยาในจังหวัดปทุมธานี พบว่า ด้านประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากด้วยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบสร้างสรรค์ อยู่ในระดับสูงมาก ($r = 0.880$, $P = .000$) รองลงมา คือ ด้านวิถีชีวิต วัฒนธรรมและประเพณี อยู่ในระดับสูงมาก ($r = 0.864$, $P = .000$) ด้านภูมิทัศน์และสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม อยู่ในระดับสูง ($r = 0.796$, $P = .000$) และด้านอาหารและภูมิปัญญาท้องถิ่น อยู่ในระดับสูง ($r = 0.753$, $P = .000$) ตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าความสัมพันธ์ระหว่างอัตลักษณ์ท้องถิ่นกับการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากด้วยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบสร้างสรรค์ของชุมชนริมแม่น้ำเจ้าพระยาในจังหวัดปทุมธานี

ตัวแปร	LCT	HA	LFW	CLE	CBED
ด้านวิถีชีวิต วัฒนธรรมและประเพณี (LCT)	1.000				
ด้านประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรม (HA)	.852**	1.000			
ด้านอาหารและภูมิปัญญาท้องถิ่น (LFW)	.770**	.829**	1.000		
ด้านภูมิทัศน์และสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม (CLE)	.805**	.792**	.721**	1.000	
การพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก (CBED)	.864**	.880**	.753**	.796**	1.000
**p < 0.01					

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่า Tolerance มีค่าเข้าใกล้ 1 และค่า VIF มีค่า 3.218-4.376 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 แสดงว่า ตัวแปรอิสระทุกตัวมีความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระอื่น ๆ ในระดับต่ำ ซึ่งไม่ก่อให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระอีกทั้งค่า Durbin-Watson เท่ากับ 1.898 อยู่ในช่วง 1.5-2.5 สรุปได้ว่า มีค่าความคลาดเคลื่อนเป็นอิสระต่อกัน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression) ระหว่างอัตลักษณ์ท้องถิ่นกับการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากด้วยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบสร้างสรรค์ของชุมชนริมแม่น้ำเจ้าพระยาในจังหวัดปทุมธานี

Model	การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากด้วยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบสร้างสรรค์						
	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	p	Collinearity Statistics	
	B	S.E.	β			Tolerance	VIF
(Constant)	.331	.085		3.870	.000		
ด้านประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรม (HA)	.443	.040	.468	11.052	.000	.242	4.131
ด้านวิถีชีวิต วัฒนธรรมและประเพณี (LCT)	.362	.045	.351	8.062	.000	.229	4.376
ด้านภูมิทัศน์และสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม (CLE)	.133	.035	.142	3.812	.000	.311	3.218
R = .910 R ² = .828, Adj. R ² = .827, Std. Error of the Estimate = .259, F = 636.753, P = 0.000, Durbin-Watson= 1.898							

CBED = การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากด้วยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบสร้างสรรค์** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการวิเคราะห์ถดถอยแบบขั้นตอนของอัตลักษณ์ท้องถิ่นกับการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากด้วยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบสร้างสรรค์ พบว่า ตัวแปรพยากรณ์ที่ส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากด้วยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบสร้างสรรค์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ได้แก่ ด้านประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรม (HA) ด้านวิถีชีวิต วัฒนธรรมและประเพณี (LCT) ด้านภูมิทัศน์และสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม (CLE) เป็นตัวแปรที่พยากรณ์ร่วมกันได้ร้อยละ 82.80 มีค่าประสิทธิสหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ .910 มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R²) เท่ากับ 0.828 โดยเรียงจากตัวแปรที่มีน้ำหนักในการพยากรณ์สูงสุด คือ ด้านประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรม ($\beta = 0.468$) รองลงมา คือ ด้านวิถีชีวิต วัฒนธรรมและประเพณี ($\beta = 0.351$) และด้านภูมิทัศน์และสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม ($\beta = 0.142$) โดยมีสมการพยากรณ์ ดังนี้

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ} \quad \hat{Y} = 0.331 + 0.443_{HA} + 0.362_{LCT} + 0.133_{CLE}$$

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน} \quad \hat{Z} = 0.468_{HA} + 0.351_{LCT} + 0.142_{CLE}$$

4. อิทธิพลของศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากด้วยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบสร้างสรรค์ของชุมชนริมแม่น้ำเจ้าพระยาในจังหวัดปทุมธานี

ผลการวิจัยพบว่า ค่าความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากด้วยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบสร้างสรรค์ของชุมชนริมแม่น้ำเจ้าพระยาในจังหวัดปทุมธานี พบว่า ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากด้วยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบสร้างสรรค์ อยู่ในระดับสูงมาก ($r = 0.871, P = .000$) รองลงมา คือ ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว อยู่ในระดับสูง ($r = 0.786, P = .000$) ด้านการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยว อยู่ในระดับสูง ($r = 0.774, P = .000$) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ($r = 0.685, P = .000$) อยู่ในระดับสูง ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว ($r = 0.670, P = .000$) อยู่ในระดับสูง และด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับสูง ($r = 0.600, P = .000$) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงค่าความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากด้วยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบสร้างสรรค์ของชุมชนริมแม่น้ำเจ้าพระยาในจังหวัดปทุมธานี

ตัวแปร	TA	FAC	TPA	ACC	ACT	TSQ	CBED
ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (TA)	1.000						
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (FAC)	.529**	1.000					
ด้านการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยว (TPA)	.587**	.822**	1.000				
ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (ACC)	.458**	.860**	.728**	1.000			
ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว (ACT)	.667**	.630**	.743**	.543**	1.000		
ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว (TSQ)	.549**	.496**	.475**	.434**	.640**	1.000	
การพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก (CBED)	.786**	.685**	.774**	.600**	.871**	.670**	1.000
**p < 0.01							

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่า Tolerance มีค่าเข้าใกล้ 1 และค่า VIF มีค่า 1.777-3.208 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 แสดงว่า ตัวแปรอิสระทุกตัวมีความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระอื่น ๆ ในระดับต่ำ ซึ่งไม่ก่อให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระอีกทั้งค่า Durbin-Watson เท่ากับ 1.809 อยู่ในช่วง 1.5-2.5 สรุปได้ว่า มีค่าความคลาดเคลื่อนเป็นอิสระต่อกันตามตารางที่ 4 ดังนี้

ตารางที่ 4 แสดงการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression) ระหว่างศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากด้วยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบสร้างสรรค์ของชุมชนริมแม่น้ำเจ้าพระยาในจังหวัดปทุมธานี

Model	การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากด้วยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบสร้างสรรค์						
	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	p	Collinearity Statistics	
	B	S.E.	β			Tolerance	VIF
(Constant)	-.847	.128		-6.598	.000		
ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว (ACT)	.469	.037	.419	12.612	.000	.312	3.208
ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (TA)	.283	.024	.306	11.789	.000	.511	1.955
ด้านการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยว (TPA)	.245	.031	.222	7.875	.000	.432	2.312
ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว (TSQ)	.206	.040	.128	5.173	.000	.563	1.777
R = .929 R ² = .864, Adj. R ² = .862, Std. Error of the Estimate = .231, F = 626.425, P = 0.000, Durbin-Watson= 1.898							

CBED = การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากด้วยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบสร้างสรรค์** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการวิเคราะห์ถดถอยแบบขั้นตอนของศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากด้วยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบสร้างสรรค์ พบว่า ตัวแปรพยากรณ์ที่ส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากด้วยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบสร้างสรรค์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ได้แก่ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว (ACT) ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (TA) ด้านการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยว (TPA) ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว (TSQ) เป็นตัวแปรที่พยากรณ์ร่วมกันได้ร้อยละ 86.40 มีค่าประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ .929 มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R²) เท่ากับ 0.864 โดยเรียงจากตัวแปรที่มีน้ำหนักในการพยากรณ์สูงสุด คือ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ($\beta = 0.419$) รองลงมา คือ ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (TA) ($\beta = 0.306$) ด้านการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยว (TPA) ($\beta = 0.222$) และด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว (TSQ) ($\beta = 0.128$) โดยมีสมการพยากรณ์ ดังนี้

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ} \quad \hat{Y} = -0.847 + 0.469_{ACT} + 0.283_{TA} + 0.245_{TPA} + 0.206_{TSQ}$$

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน} \quad \hat{Z} = 0.419_{ACT} + 0.306_{TA} + 0.222_{TPA} + 0.128_{TSQ}$$

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาอิทธิพลของอัตลักษณ์ท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากด้วยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบสร้างสรรค์ของชุมชนริมแม่น้ำเจ้าพระยาในจังหวัดปทุมธานี พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลของอัตลักษณ์ท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากด้วยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบสร้างสรรค์ คือ ด้านประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรม ซึ่งเป็นตัวแปรที่มีน้ำหนักการพยากรณ์สูงสุด รองลงมา คือ ด้านวิถีชีวิต วัฒนธรรมและประเพณี และด้านภูมิทัศน์และสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากด้วยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบสร้างสรรค์ของชุมชนริมแม่น้ำเจ้าพระยาในจังหวัดปทุมธานี พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลของศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากด้วยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบสร้างสรรค์ คือ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นตัวแปรที่มีน้ำหนักการพยากรณ์สูงสุด รองลงมา คือ ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ด้านการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยว และด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว

การอภิปรายผล

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. อิทธิพลของอัตลักษณ์ท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากด้วยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบสร้างสรรค์ของชุมชนริมแม่น้ำเจ้าพระยาในจังหวัดปทุมธานี ด้านประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรมเป็นตัวแปรที่มีน้ำหนักการพยากรณ์สูงสุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะเป็นชุมชนริมแม่น้ำเจ้าพระยาในจังหวัดปทุมธานี มีวัดและศาสนสถานริมแม่น้ำที่มีความโดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ เช่น ตลาดริมน้ำวัดศาลเจ้า (เขียนแปะโรงสี), วัดโบสถ์ (หลวงพ่อโตองค์ใหญ่) วัดมะขาม เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ Qianrui (2025) ที่ชี้ว่า แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น โบราณสถาน ศาสนสถาน และสถาปัตยกรรมดั้งเดิม เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวและสร้างรายได้ให้กับชุมชนอย่างยั่งยืน อีกทั้ง อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและทรัพยากรท้องถิ่นยังเป็นปัจจัยกำหนดหลักของการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นผ่านการท่องเที่ยว (Sumarsono et al., 2024) สอดคล้องกับพระครูใบฎีกาวิชาญ วิสุทโธ (ทรงราชย์) และภักดี โพธิ์สิงห์ (2565) กล่าวไว้ว่า การสร้างอัตลักษณ์เฉพาะตัวของท้องถิ่นเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างตัวตนของชุมชนให้มีลักษณะเด่นเฉพาะตัวเกิดความแปลกใหม่ และมีความมีอัตลักษณ์ท้องถิ่นมาสร้างมูลค่าเพื่อให้เกิดรายได้

ประการที่สอง ด้านวิถีชีวิต วัฒนธรรมและประเพณี มีอิทธิพลรองลงมา ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการท่องเที่ยวตามแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวทางน้ำที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนไทย เป็นการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยม เนื่องจากนักท่องเที่ยวสามารถชื่นชมวิถีชีวิตและวิถีชุมชนตามสองฝั่งแม่น้ำลำคลอง รวมถึงโบราณสถาน และสิ่งปลูกสร้างซึ่งมีอยู่ทั้ง 2 ฝั่งคลอง (สุภรณ์ อัดถาวงค์ และคณะ, 2564) ซึ่งช่วยสร้างประสบการณ์เชิงลึกและความแตกต่างให้กับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบสร้างสรรค์ สอดคล้องกับแนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT) ที่เน้นการมีส่วนร่วมและการถ่ายทอดอัตลักษณ์ของคนในพื้นที่ นอกจากนี้จะเป็นการส่งเสริมด้านเศรษฐกิจแล้วยังเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนเกิดความตระหนักถึงความสำคัญ และวางแผนทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชนของตนมากขึ้น (เกตุวดี หมดเด้น และปนัดดา ศิริพานิช, 2565; Nguyen, & Nguyen, 2026) สอดคล้องกับการศึกษาที่พบว่า การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวโดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ชุมชน เช่น วิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น สามารถเพิ่ม

ศักยภาพการแข่งขันและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวได้ (Jujia et al., 2025) สอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบว่า การสร้างอัตลักษณ์และผลิตภัณฑ์ชุมชนจากทุนทางวัฒนธรรม เช่น กลุ่มชาติพันธุ์หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น ยังมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (ธินดา จอมยิ้ม และคณะ, 2567) อย่างไรก็ตาม การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากด้วยนวัตกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเชิงวัฒนธรรม มีการจัดรูปแบบการท่องเที่ยวของพื้นที่เน้นการท่องเที่ยวโดยชุมชนผ่านอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม เช่น สถาปัตยกรรมบ้านไม้เก่า วัฒนธรรมอาหารไทย-จีน การแสดงดนตรีจีน และกิจกรรมตามประเพณี (นิพล เชื้อเมืองพาน, 2569) และสอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมชุมชน (ประสารโชค ฐะนุติ และชนัด ผ่าพันธุ์ดี, 2565)

สำหรับด้านภูมิทัศน์และสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมมีอิทธิพลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบสร้างสรรค์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะภูมิทัศน์ริมแม่น้ำมีความสวยงาม บ้านเรือนและสิ่งปลูกสร้างยังคงสะท้อนความเป็นชุมชนดั้งเดิม ซึ่งมีความเหมาะสมในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยว โดยเฉพาะในบริบทของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่เน้นความเชื่อมโยงระหว่างธรรมชาติและวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการท่องเที่ยวชนบทและการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ระบุว่า ภูมิทัศน์และสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยสำคัญในการฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมของพื้นที่ อีกทั้งยังสนับสนุนแนวคิดว่าการบูรณาการทรัพยากรธรรมชาติร่วมกับวัฒนธรรมสามารถสร้างคุณค่าเพิ่มและยกระดับประสบการณ์นักท่องเที่ยวได้ (Tang & Xu, 2023) เช่นเดียวกับผลการศึกษาที่พบว่า ชุมชนมีความตระหนักถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นฐานสำคัญของการท่องเที่ยวชุมชน การจัดการท่องเที่ยวจึงควรอยู่ภายใต้ขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ (Carrying Capacity) ที่สอดคล้องระหว่างมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในระยะยาว (ประมุข ศรีชัยวงษ์ และคณะ, 2569)

2. อิทธิพลของศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากด้วยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบสร้างสรรค์ของชุมชนริมแม่น้ำเจ้าพระยาในจังหวัดปทุมธานี ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นตัวแปรที่มีน้ำหนักการพยากรณ์สูงสุด แสดงให้เห็นถึงบทบาทของ “ประสบการณ์เชิงมีส่วนร่วม” (Participatory Experience) ซึ่งเป็นหัวใจของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบสร้างสรรค์ โดยนักท่องเที่ยวไม่ได้เป็นเพียงผู้ชม แต่มีส่วนร่วมในกิจกรรม เช่น การเรียนรู้วิถีชีวิต การทำอาหารพื้นถิ่น หรือการเข้าร่วมเทศกาลวัฒนธรรม ซึ่งช่วยสร้างคุณค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจในระดับชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่ากิจกรรมเชิงสร้างสรรค์มีอิทธิพลโดยตรงต่อความพึงพอใจและการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว ซึ่งนำไปสู่การกระจายรายได้สู่เศรษฐกิจฐานราก (Duxbury et al., 2021) และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวมีอิทธิพลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (นิพล เชื้อเมืองพาน, 2569; ประสารโชค ฐะนุติ และชนัด ผ่าพันธุ์ดี, 2565; พันทยา เขียวบุญจันทร์ และคณะ, 2567)

ประการที่สอง ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว มีอิทธิพลรองลงมา แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยว เช่น เอกลักษณ์ ความโดดเด่น และคุณค่าทางวัฒนธรรม ยังคงเป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจเดินทางของนักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดองค์ประกอบแหล่งท่องเที่ยว (Tourism Attraction Theory) ที่ระบุว่าสิ่งดึงดูดใจเป็นปัจจัยตั้งต้นของการเดินทาง สอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่าความโดดเด่นของทรัพยากรทางวัฒนธรรมมีผลต่อความสามารถในการแข่งขันของแหล่งท่องเที่ยว (Maráková & Očkaik, 2026; Mammadova & Abdullayev, 2025) อีกทั้งยังพบว่า ชุมชนมีศักยภาพด้านทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งเป็นจุดแข็งสามารถพัฒนาต่อยอดเศรษฐกิจฐานรากได้ดี ประชาชนมีรายได้มั่นคง (ประมุข ศรีชัยวงษ์ และคณะ,

2569) และจิตรลดา ตรีสาคร และกฤษดา เขียววัฒนสุข (2565) พบว่า ปัจจัยที่มีความสำคัญที่สุดของศักยภาพการท่องเที่ยวของชุมชน คือ ความดึงดูดของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งเป็นจุดแข็งของการท่องเที่ยวจังหวัดปทุมธานีเกิดจากแหล่งท่องเที่ยวที่มีความน่าสนใจ มีการคมนาคมที่สะดวก ถือเป็นทุนทางการท่องเที่ยวที่สำคัญ

ประการที่สาม ด้านการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยว มีบทบาทสำคัญในลำดับถัดมา แสดงให้เห็นถึงการออกแบบเส้นทางและกิจกรรมให้มีความเชื่อมโยง เป็นระบบ และตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว การจัดโปรแกรมที่ดีช่วยเพิ่มระยะเวลาการพำนัก (Length of Stay) และการใช้จ่ายในพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่ระบุว่าการออกแบบประสบการณ์ท่องเที่ยวแบบบูรณาการ (Integrated Tourism Experience Design) เป็นกลไกสำคัญในการยกระดับมูลค่าทางเศรษฐกิจของชุมชน (Liang et al., 2023; Yin et al., 2024)

ประการสุดท้าย ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว แม้จะมีอิทธิพลน้อยที่สุดในกลุ่มตัวแปรนี้ แต่ยังคงเป็นองค์ประกอบที่จำเป็นในการสร้างความประทับใจและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะในมิติของคุณภาพบริการ (Service Quality) และการต้อนรับของคนในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับโมเดล SERVQUAL ที่ชี้ว่าคุณภาพบริการมีผลต่อความพึงพอใจและความตั้งใจกลับมาเยือนซ้ำ ซึ่งส่งผลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันและการเติบโตของเศรษฐกิจท้องถิ่น สอดคล้องกับ Wang et al. (2024) พบว่า คุณภาพการบริการจะช่วยยกระดับความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวได้นั้น ต้องเร่งการบูรณาการระหว่างวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว ควรเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและองค์กรทางสังคมให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น รวมทั้งพัฒนาการบริการสาธารณะให้ตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวที่หลากหลาย และอนุญาต อินพุม (2564) พบว่า การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้านการให้การต้อนรับ ด้านการคมนาคม ขนส่ง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก สิ่งแวดล้อมของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ข้อค้นพบ หรือองค์ความรู้ใหม่

การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากผ่านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบสร้างสรรค์ของชุมชนริมแม่น้ำเจ้าพระยา จังหวัดปทุมธานี มิได้ขึ้นอยู่กับความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานหรือสิ่งอำนวยความสะดวกเป็นหลัก แต่เกิดจากการบูรณาการ “ทุนทางวัฒนธรรม” เช่น มรดกทางวัฒนธรรมและโบราณสถาน ประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรม ร่วมกับ “กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงมีส่วนร่วม” ที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และสร้างประสบการณ์ร่วมกับชุมชน

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย คือ การสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจในชุมชนจะเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อชุมชนสามารถนำอัตลักษณ์ทางประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต และภูมิทัศน์วัฒนธรรม มาพัฒนาเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมโดยตรง ส่งผลให้เกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชนและการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 การพัฒนาอัตลักษณ์ท้องถิ่นเชิงรูปธรรม ควรให้ความสำคัญกับการนำทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (Tangible Cultural Heritage) เช่น วัด ศาสนสถาน และสถาปัตยกรรมริมน้ำ มาเป็นองค์ประกอบหลักในการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยควบคู่กับการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชนที่สะท้อนภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสร้างความโดดเด่นและเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจในระดับพื้นที่

1.2 การออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ควรพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวในลักษณะ “ประสบการณ์เชิงมีส่วนร่วม” (Participatory Experience) ที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ลงมือปฏิบัติจริง เช่น การเรียนรู้วิถีการถักทอ การทำอาหารพื้นถิ่น หรือการเข้าร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรม เพื่อยกระดับคุณค่าของประสบการณ์และกระตุ้นการใช้จ่ายในชุมชน

1.3 การพัฒนาเส้นทางและโปรแกรมการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ ควรมีการออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวสำคัญในพื้นที่เข้าด้วยกันอย่างมีลำดับและเรื่องราว (Storyline) เพื่อเพิ่มระยะเวลาการพำนักของนักท่องเที่ยว และส่งเสริมการกระจายรายได้สู่ชุมชนอย่างทั่วถึง

1.4 การอนุรักษ์วิถีชีวิตและภูมิทัศน์ชุมชนริมน้ำ ควรส่งเสริมการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมดั้งเดิม เช่น บ้านไม้ริมน้ำ และวิถีชีวิตชุมชนควบคู่กับการพัฒนา เพื่อรักษาเอกลักษณ์ของพื้นที่ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความแตกต่างทางการท่องเที่ยว

1.5 การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน ควรส่งเสริมให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนและบริหารจัดการการท่องเที่ยว รวมถึงสร้างความตระหนักในคุณค่าของทรัพยากรท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนและนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน

1.6 การจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรกำหนดแนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ (Carrying Capacity) เพื่อรักษาสมดุลระหว่างมิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมในระยะยาว

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงเปรียบเทียบระหว่างชุมชนริมน้ำเจ้าพระยาในจังหวัดปทุมธานีกับพื้นที่อื่นที่มีบริบทใกล้เคียง เช่น จังหวัดนนทบุรี หรือพระนครศรีอยุธยา เพื่อพัฒนาแนวทางหรือโมเดลการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในระดับภูมิภาค

2.2 ควรศึกษากลุ่มนักท่องเที่ยวเฉพาะ (Segmentation) อย่างละเอียดมากขึ้น เช่น กลุ่ม Digital Nomads หรือกลุ่มผู้สูงอายุ (Silver Economy) เพื่อทำความเข้าใจพฤติกรรม ความต้องการ และรูปแบบการใช้จ่าย ซึ่งจะนำไปสู่การออกแบบผลิตภัณฑ์และบริการทางการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับตลาดเป้าหมาย

2.3 ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพเพิ่มเติม เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึกหรือการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่ออธิบายมิติของอัตลักษณ์และประสบการณ์การท่องเที่ยวในเชิงลึก ซึ่งจะช่วยให้ผลการวิจัยเชิงปริมาณให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. (2565). *แนวทางการขับเคลื่อนซอฟต์แวร์ไทยด้วยทุนทางวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ท้องถิ่น*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- เกตวดี หมดเด้น และปนัดดา ศิริพานิช. (2565). พัฒนาการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนท่าหิน อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา. *อินทนิลทักษิณสาร*, 17(1), 9-36.
- จิตรลดา ตรีสาคร และกฤษดา เขียววัฒนสุข. (2565). การจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ช่วยยกระดับการมีส่วนร่วม และศักยภาพการท่องเที่ยวของชุมชนในจังหวัดปทุมธานี. *วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพฯ*, 9(1), 111-124.
- ณัฐชา ลีปัญญาพร และปริญญ์ หุ่นโพธิ์. (2564). การศึกษาทุนทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ลาวครั้งในมิติการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อยกระดับเศรษฐกิจชุมชน บ้านทุ่งสีหลง อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 13(2), 176-195.
- ดรธรณี เอมพันธุ์. (2562). *การจัดการทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยวในพื้นที่ป่าไม้*. เอกสารประกอบการสอนประมวลสารชุดวิชาการจัดการทรัพยากรเพื่อการป่าไม้และสิ่งแวดล้อม หน่วยที่ 5. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ธรรมพร ต้นตรา และคณะ. (2565). กระบวนการขับเคลื่อนและพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากเชิงสวัสดิการของเทศบาลเมืองแม่ใจและเทศบาลตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์*, 5(2), 19-34.
- ธนิดา จอมยิ้ม, ดิยะภรณ์ เหลืองพิพัฒน์ และปรีศนีย์ นัยนานนท์. (2567). การสร้างอัตลักษณ์และพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ไท-ครั้ง (ลาวครั้ง) ในจังหวัดนครสวรรค์. *วารสารศิลปะการจัดการ*, 8(1), 57-78.
- นฤเบศ สิงห์คะนัน. (2566). *การขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน กรณีศึกษาบ้านเมืองรวง จังหวัดเชียงราย*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาวิชาการพัฒนาเชิงสร้างสรรค์ วิทยาลัยพัฒนศาสตร์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์: กรุงเทพมหานคร.
- นิพล เชื้อเมืองพาน. (2569). การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากด้วยนวัตกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเชิงวัฒนธรรมไทย-จีน ชุมชนบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม. *วารสารปรัชญาประชาคม*, 4(1), 229-247.
- ประมุข ศรีชัยวงศ์, ภาณุวัฒน์ กิตติกรวรรณ, รัตนพิมล พลแสน และวราภรณ์ ศรีบุญ. (2569). การพัฒนาศักยภาพและทิศทางการจัดการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนบนฐานอัตลักษณ์ท้องถิ่น เทศบาลตำบลบ้านเพชรภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 16(1), 272-286.
- ประสารโชค ธุระนุติ และชนิด ผ่องพันธุ์ดี. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในตำบลบางขุนไทร อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี*, 12(1), 39-45.
- ปรียวรรณ สุวรรณบุญ. (2568). *การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism)*. สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร สำนักวิชาการ สถาบันวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์รัฐสภา.

- ผู้จัดการออนไลน์. (2569). ผู้ว่าพุมธานีเปิดตัวบิ๊กโปรเจกต์ “โครงการพัฒนาศักยภาพและยกระดับการท่องเที่ยวจังหวัดพุมธานี” เชิงวัฒนธรรมสู่สากล ชูแคมเปญ “Cultural and River” เชื่อมโยงวิถีเจ้าพระยา-อัตลักษณ์มอญ เปลี่ยนเมืองทางผ่านสู่จุดหมายปลายทางแห่งคุณค่า. สืบค้นเมื่อ 15 มิถุนายน 2569, จาก https://mgronline.com/crime/detail/9690000037348#google_vignette
- พระครูใบฎีกาวิชาญ วิสุทโธ (ทรงราชย์) และภักดี โพธิ์สิงห์. (2565). อัตลักษณ์ท้องถิ่นสู่การจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์. *วารสารนันทนาการพุทธศาสนปริทรรศน์*, 9(2), 127-140.
- พัญยา เขียวบุญจันทร์, สุรีย์พร เขียวบุญจันทร์ และสุภาพร สรสิทธิ์รัตน์. (2567). โมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในกรุงเทพมหานคร. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 8(2), 379-390
- วัชร เวียงกุล และ พุทธศักดิ์ กำจร. (2569). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์ จังหวัดขอนแก่น. *วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย*, 21(1), 47-60.
- สุภรณ์ อัดถาวงค์, เกรียงไกร โพธิ์มณี, ขวัญมิ่ง คำประเสริฐ และสุภาภรณ์ พรหมฤกษ์. (2564). ยุทธศาสตร์การพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวทางแม่น้ำเจ้าพระยาสำหรับนักท่องเที่ยวชาวจีนในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 6(2), 361-374.
- สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์.(2568). *เศรษฐกิจสร้างสรรค์ฐานรากแปรคุณค่าชุมชนสู่โอกาสทางเศรษฐกิจ*. สืบค้นเมื่อ 29 เมษายน 2569, จาก <http://www.prd.go.th/th/content/category/detail/id/31/iid/407206>
- สำนักงานสถิติจังหวัดพุมธานี. (2568). *รายงานสถิติจังหวัดพุมธานี พ.ศ. 2568*. สืบค้นเมื่อ 11 มิถุนายน 2569, จาก <https://pathumthani.nso.go.th/reports-publications/ebook/57-2026-01-30-08-05-38.html>
- สำนักงานสถิติจังหวัดพุมธานี. (2569). *เจาะลึกเศรษฐกิจพุมธานี ปี 2567: ชุมพลังอุตสาหกรรมและบริการ*. สืบค้นเมื่อ 15 มิถุนายน 2569, จาก <https://www.facebook.com/photo?fbid=122274552308085801&set=a.122112573860085801>
- หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาพื้นที่. (2565). *การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากด้วยการพัฒนาคนและกลไกจากฐานทุนทรัพยากรพื้นที่และทุนทางวัฒนธรรม*. สำนักงานสถานนโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ.
- อณัญญา อินพุ่ม. (2564). รูปแบบความสามารถในการแข่งขันของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยาจากมุมมองผู้ให้บริการ. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 6(9), 410-425.
- Commerce News Agency. (2568). *นักเที่ยวยุคใหม่ ชอบท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ เน้นธุรกิจปรับตัว เพิ่มโอกาสทำเงิน*. สืบค้นเมื่อ 5 พฤษภาคม 2569, จาก https://www.commercenewsagency.com/news/8764?fbclid=IwZXh0bgNhZW0CMTAAYnJpZBExd0VNY0RCQUJ1eFA5NnAxTHNyGMGYXBwX2lkEDlYmJAzOTE3ODgyMDA4OTIAAR6tEvsGwWmPNKFHUpjEC_2NSdXE125Ad4O3pwwkrOH6cp3mbk3pd-ofRNk_g_aem_Czv8OKp-Tb1ubnEcqURmrw
- Duxbury, N.; Bakas, F.E.; Vinagre de Castro, T.; Silva, S. (2021) Creative Tourism Development Models towards Sustainable and Regenerative Tourism. *Sustainability*, 13, 2.

- Furuya, H., Semba, M. (2025). Development of a Quantitative Logic Model for Strategic Tourism Region Management-For Consensus Building by Gamification. *Journal of Japan Institute of Tourism Research The Tourism Studies The Tourism Studies*, 37(1), 47–60.
- Jujia, S., Somwang, C., & Sulaim, S. (2025). Enhancing the potential of creative community-based tourism to develop the area based on the local identity of the Si Ayutthaya group. *Humanities, Arts and Social Sciences Studies*, 25(1), 102–113.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Liang, A. R.-D., Tung, W., Wang, T.-S., & Hui, V. W. (2023). The use of co-creation within the community-based Tourism experiences. *Tourism Management Perspectives*, 48, 101157.
- Maráková, V., & Očkaik, B. (2026). Tourism Competitiveness and Cultural Resources in the EU: Travel and Tourism Development Index-Based Analysis. *Tourism and Hospitality*, 7(2), 32.
- Mammadova, E., & Abdullayev, A. (2025). The Role of Cultural Heritage in Tourism Competitiveness. *Porta Universorum*, 1(5), 64-72.
- Nguyen, T. Q. H., & Nguyen, Q. V. (2026). Research trends in community-based tourism: A bibliometric analysis. *Global Economics Research*, 2(1), 100023.
- Qianrui, W. (2025). Development of Cultural Tourism Towards the Sustainable Economy of Local Communities. *Asia Pacific Journal of Religions and Cultures*, 9(1), 213–224.
- Sumarsono, H., Prayitno, P. H., Narmaditya, B. S., Ruja, N., & Qodri, L. A. (2024). Cultural tourism and local economic development: A systematic literature review. *Proceedings of the 7th International Research Conference on Economics and Business, IRCEB 2023*, 26 September 2023, Malang, East Java, Indonesia.
- Tang, M., & Xu, H. (2023). Cultural Integration and Rural Tourism Development: A Scoping Literature Review. *Tourism and Hospitality*, 4(1), 75-90.
- Wang, X., Yang, Z., & Guo, Y. (2024). Research on the Influencing Factors of Cultural and Tourism Service Quality in Huizhou Area. *Sustainability*, 16(13), 5535.
- Yin, Y., Gao, J., & Pan, Y. (2024). What Impacts Tourists' Co-Creation Experiences in Smart Tourism Destinations? A Mixed Methods Research from Four Chinese Smart Tourism Destinations. *Tourism and Hospitality*, 5(4), 1327-1343.